

הלכות הדרף היומי

מסכת חולין

תוכן עניינים

- א. הני תרתי בועי דסמיכי להדדי לית להו בדיקותא חדא ומתחזיא כתרתי מייתנין סילוא ובזענין לה אי שפכין להדדי חדא היא וכשרה ואי לא תרתי נינהו וטרפה 2
- ב. ה' אוני אית לה לריאה אפה כלפי גברא תלתא מימינא ותרתי משמאלא חסיר או יתיר או חליף טרפה.....6
- ג. לית הלכתא כוותיה דרבא ביתרת והני מילי דקיימא בדרא דאוני אבל ביני ביני טרפה ... כל הני חיוי ברייתא הכי אית להו וקרו לה טבחי עינוניתא דוורדא והני מילי מנואי אבל אנבה אפילו כטרפא דאסא טרפה.....14
- ד. האי ריאה דדמיא לאופתא טרפה איכא דאמרי בחזותא17
- ה. ואיכא דאמרי בגישתא.....18
- ו. איכא דאמרי דנפיהה18
- ז. ואיכא דאמרי דפחיזא19
- ח. ואיכא דאמרי דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני.....19
- ט. ככוחלא כשרה ... ירוקה כשרה ... אדומה כשרה.....21
- י. הביאתו לפני ראיתו שהיה אדום ... ראיתו שהיה ירוק ... בתי המתנין לו עד שיפול בו דמו המתנינה לו ומלה אותו וחיה.....22
- יא. אטום בריאה מייתנין סכינא וקרעינן לה אי אית בה מוגלא ודאי מחמת מוגלא הוא וכשרה ואי לא מותבינן עלה גרפא או רוקא אי מבצבצא כשרה ואי לא טרפה 24
- יב. קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום25
- יג. האי ריאה דאוושא ... והאי דאוושא זיקא דביני וביני הוא.....25
- יד. אלמא קסבר חסרון מבפנים לא שמיה חסרון27
- טו. ריאה שנשפכה כקיתון ואכשרה ... והוא דקיימי סמפונות ... מייתנין צעא דקוניא ושפכינן לה בגויה אי אית בה שוריקי חיורי טרפה ואי לא כשרה..28

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

מז. ריאה שנימוקה וקרום שלה קיים כשרה ... אפילו מחזקת רביעית כשרה.... 30

יז. בדיקת הריאה..... 30

דף מז.

א. הני תרתי בועי דסמיכי להדדי לית להו בדיקותא חדא ומתחזיא כתרת מייתנין סילוא ובזעינן לה אי שפכנן להדדי חדא היא וכשרה ואי לא תרתי נינהו וטרפה

ריאה שיש בה בועות¹, אפילו הם גדולים מאד, מלאים רוח, או מים זכים, או ליחה הנמשכת כדבש, וכיוצא בו, בין רכה בין קשה², או שיש בתוך הבועה ליחה יבישה וקשה, אפילו כאבן, והם הנקראים טינרי³, כשירה, גם אין צריך לבדוק סמפונות שתחתיהם. ואפילו יש בה דם, כשירה.

והמנהג במדינות אלו להכשיר אפילו יש בהם מים עכורים סרוחים ומלוחים, או ליחה סרוחה, ואין לזוז מהמנהג.

אבל במקום שאין מנהג, יש להטריף בועא במים עכורים, או סרוחים, או מלוחים, או ליחה סרוחה, וצריך לפתוח הבועא ולבדוק אחר זה⁴. ובים של שלמה העיר שבארץ ישראל⁵ נהגו לאסור,

¹ שו"ע ונו"כ לו ושם"ח שם

² ים של שלמה סימן מ"ח

³ הוא בתשובות רמ"א שנתווכח עם רש"ל ז"ל בזה בסימנים ה' ו', והמנהג הפשוט כמו שכתב רמ"א ז"ל, וכמו שכתוב בפנים, ועיין ש"ך ס"ק מ'

⁴ בן משמע להדיא מלשון הרמב"ם פרק ז' מהלכות שחיטה דין י', וכן מוכח מהרשב"א (תוה"ב ב"ב ש"ג, ל"ג ע"ב) והרא"ש (פ"ג סי' מ"ה) החולקים על דין זה

⁵ בשם"ח כתב שבארץ ישמעאל בבאר יצחק ס"ק ה' מביא שזה מ"ס, וצ"ל, ארץ ישראל, דשם קבלו הוראות מרן הבי" לאסור, עיין שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

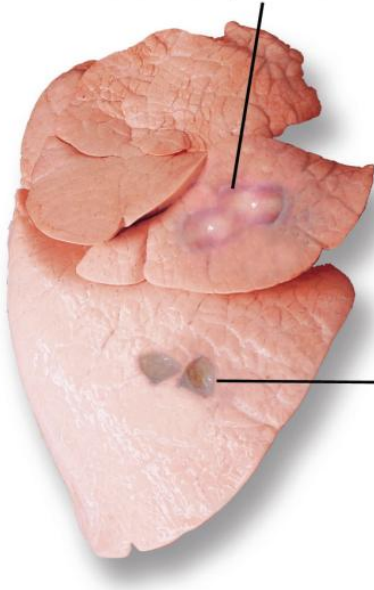

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

סירכא תלויה כלומר חוט של ריר היוצאת מהבועא⁶, טריפה, אף על גב דכל חדא באפי נפשה כשירה, מכל מקום הואיל ואיתרמי תרי ריעותות להדדי, חדא מעידה על חברתה, ורגלים לדבר שמחמת ריעותא דבועא ניקבה ומשם יצא הסירכא⁷.

בועה אחת שיש לה סדק שנראית כשנים

שתי בועות בריאה הסמוכות זו לזו.

אם יש⁸ בריאה ב' בועות סמוכות זו לזו, טריפה. ופירש רש"י⁹ ז"ל הטעם, שודאי לא נסמכו כי אם מחמת נקב בריאה, והעלה בועות אלו סביביו, ולפי זה, אם רחוקים זו מזו, אחר הנפיחה, בשרשם, אף על גב דהולכות ומתרחבות עד שנוגעת זו לזו למעלה, לא מיקרי סמוכות¹⁰, וכשירה.

⁶ אבל תלויה היוצאה מטינרי, כשר, דאין טינרי ריעותא כל כך לשנאמר שמעידה אתלויה. אבל אם יצאה מטינרי, ודבוקה למקום אחר, אף על גב דאנן נוהגין למשמש ולמעך בסירכות, הכא לא מהני, וטריפה, ומשום דענין המיעוד ומשמוש קולא יתירה היא לסמוך אבדיקתנו, והרבה פוסקים לא סבירא להו לסמוך עלה, לכן בהצטרף אל זה ריעותא כל דהו, טריפה, וכל שכן אם יוצא מבועא כהאי גוונא.

⁷ אי אזלא ע"י משמוש ומיעוד, יש להכשיר, ונראה לי, דוקא בהפסד מרובה. והמחמיר אפילו בהפסד מרובה, תבוא עליו ברכה. דכל מקום שיש מכה המקום מחלחל ורך, ואין סירכא מוחזקת שם אפילו סירכא גמורה, משמע דלא מהני מיעוד במקום בועה, ואף על גב דמהני בכל סירכא אף על גב דחיישינן שם לנקב, היינו משום דהסירכא מוחזקת בפנים תוך הריאה היטב דרך הנקב, מה שאין כן כשעומדת אבועה, שאין הסירכא מוחזקת בפנים מחמת המכה והמוגלא שבבועה, ולא בחוץ. תב"ש שם ד

⁸ שם"ח שם ו

⁹ בד"ה תרתי בועי דסמיכי אהדדי, וז"ל, קים ליה לרבא דאינן סמוכות אלא מחמת נקב שהיה בריאה, והעלה הנקב את הבועות הללו "סביביו", עכ"ל, עיין שם.

¹⁰ דעת הרא"ה ז"ל דקאי בשיטת רש"י, ע"ש בבדק הבית דף ל"ד (ל"ג ע"ב), משמע להדיא דלא חש כי אם בסמוכות בשרשם, אבל אי לאו סמיכי שם, אף על גב דנגעי למעלה לית לן בה. תב"ש שם י

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ושיעור הרחקת שורשם היא כרוחב קש¹¹, ויש לשער בקש דק שיוכל למצוא, ובהפסד מרובה אפילו אין רחוקים כי אם כב' שערות, די.

ויש מפרשים¹² הטעם, מפני שבשסמוכות זו לזו, מתוך שדוחקות זו את זו, סופו ליסתר א' מהן, והעומד לינקב כנקוב דמי. ולפי זה, אפילו רחוקים בשורשם יותר משיעור הנזכר, כיון שלמעלה הולכות ורוחבות עד שנוגעות זו בזו, טריפה. ואם הולכות ומתקצרות עד שרחוקים זו מזו, ולא נגעי כלל, אף על גב דליכא הפרש ב' שערות בשרשם, כשר להך סברא.

ולהלכה יש להחמיר¹³ כשתי הסברות, שלא להכשיר כי אם בדלא נגעי אהרדי למעלה, ויש הפרש בשרשם שיעור קש או שתי שערות הנזכר.

וצריך שאותו הפרש יהיה לו מראה ריאה, ולא מראה מוגלא או מראה אחרת אפילו מהכשירות שיתבאר אי"ה, דכל שנשתנה בין הבועות, נראה שהכל לקותא היא.

אם בין ב' בועות יש טיגרי או מורסא, וליכא הפרש בשר ביניהם כדינו, יש להטריף, דלא עדיפי טיגרי או מורסא ממראה מוגלא.

בועות אלו דאסרינן בסמוכות, בין מלאות מוגלא בין מים זכים.

אבל אם קשים כאבן, והם הנקראים טיגרי, כשירה, שלטעם הראשון דעת רש"י שהסמיכות מורה על הנקב שביניהם, הוא דוקא בבועא, אבל טיגרי רגילות הוא בבהמה אפילו בלא נקב, ולטעם הב', כיון דקשים הם לא ינקבו זו את זו אפילו נגעי

¹¹ כן פסק בים של שלמה פרק אלו טריפות סימן כ"ז, על פי מהר"י ווייל ז"ל (ריש דיני בועות) דנהיגין כוותיה, ומסתבר להחמיר בשל תורה, אבל בהפסד מרובה יש לסמוך ארמ"א ז"ל בהג"ה (סעיף ג'), דפסק דסני בשני שערות, והוא על פי דעת התוספות (שם ד"ה ואי לאו) בשם רבינו גרשום מאור הגולה. תב"ש שם יא

¹² זה לשון רבינו ירוחם (נמ"ו ח"ה אות ו', קב"ג ע"ב) פרש"י (שם) כו' דאינן סמוכים אלא מחמת נקב והעלה את הבועות אלו סביביו, ולפי פירושו היה צריך לדעת כמה יהיו סמוכים שתטרף, ויש מפרשים, משום דרחוקים זו לזו ועומדים לינקב כו', וכן כתב הרשב"א (שם ובהי"מ ע"א ד"ה הא), ולפי זה אם יש מעט בשר אפילו כחוט מפסיק בין שני הבועות כשר, והוא שלא יהיו שוכבות זו על זו, עכ"ל. גם הר"ן (י"א ע"א ד"ה ואמר) פסק כהרשב"א. תב"ש יב ועיי"ש שביאר דעת רי"ו.

¹³ כן פסק הפרי חדש (שם), ומסתברא הוא להחמיר בשל תורה. והבית יוסף, אף על גב דבספרו (ד"ה ואם יש בה שתי אבעבועות) נראה דהסכים לפרש"י, מכל מקום בשולחן ערוך (סעיף ג') לא הכריע. ורמ"א ז"ל נמשך בהנהגותיו אחר דעת מהר"י ווייל ז"ל (ריש דיני בועות), דלא הביא כי אם פרש"י. אבל לעניות דעתי יש לחוש לפירושו הרשב"א (שם) והר"ן (שם) ז"ל ושאר פוסקים שהסכימו על ידן. ותו דיש לומר גם רש"י לא פליג לדינא. תב"ש יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אהדדי. ואין לחלק בטינרי במראה הליחה הקשה שבתוכו, אפילו הוא מראה מוגלא או איזה מראה שיהיה, אינו אלא טינרי, וכשר¹⁴.

יש מקומות שנהגו להקל בסמוכות במים זכים, דסבירא להו כטעם הראשון, וסבירא להו גם כן דמים זכים לאו לקותא היא לְשֵׁנְאֵמֵר שנעשו מחמת נקב. ואפשר שאפילו לטעם השני, סבירא להו דאין סופן לינקב זו את זו, כיון דהקרומים בריאים וליכא לקותא, גם עלולים לחזור לברייתן טרם ינקבו, ואין להקל בזה כי אם במקומות דידיעין דנהיגי הכי¹⁵.

מים זכים דקאמרינן דוקא שמונחים בתוך כיס¹⁶, והכיס לבן מבפנים, ונקלף מהריאה, וכשמנקבין אותו, אין רוח יוצא, והמים זכים עלולים ומתוקים, לאפוקי מלוחים או סרוחים או מרים, וצריך לבדוק אחר כל זה, ואם לא בדק, טריפה.

וכשבודק, לא ינקוב הבעות בסכין, שממלח המים, רק ינקוב הבעות בקוץ. וכן לא יתנם בידו לטעום בלשונו, שהיד ממררת אותו, אלא יתנם בכלי.

ואפילו הנהגים להכשיר מים זכים, אם באחת מוגלא ואחת מים זכים, אין להכשיר כי אם בהפסד גדול ושעת הדחק.

בועות מלאות רוח, דינם כמלאות מים זכים, ובמקום שמכשירין מים זכים, יש להכשיר גם כן מלאות רוח, ולא במקום אחר.

מורסות שבריאה, דהיינו צמחים כמו בועות, רק שכאשר נופחין הריאה, אינן בולטות לחוץ כלל, כי אם שוה לבשר הריאה, בין שיש עליה מראה ריאה, בין מראה מוגלא¹⁷,

¹⁴ משמעות כל הפוסקים קדמאי ובתראי שלא לחלוק בהא כלל, לכן אין לחוש לזה כלל. גם הובחי טוביה (סי' ט"ו סעיף א') כתב כן, וכן הוא בשאר ספרי בודקים אחרונים. תבו"ש יד

¹⁵ פסקו המ"ו (ס"ק ט') ופרי חדש (ס"ק ז' ו"ד), דאפילו בהפסד מרובה אין לסמוך אזה. וכתב הבית יוסף דכן דעת רוב הפוסקים, דאין חילוק בין מוגלא למים זכים, ותרומתו לקותא נינהו. וכן פסק רש"ל (יש"ש פ"ג סי' כ"ז), וכתב בשם רבינו ירוחם (נמ"ו אות ו', קכ"ג ע"ב) שכן דעת רוב המחברים. וכתב הר"ן (דיני בועות ד"ה אבל מ"ב) דבקי"ק קראקא נוהגין להקל. ובגבול בנימין (דין בועא בשיפולי אות ח') העיד על ק"ק פראג ואנפיה להקל. ואקהילת לובלין העיד בעולת יצחק (דין בועא בשיפולי אות ד') שנוהגין להחמיר. תבו"ש טז

¹⁶ הש"ך ס"ק ט"ו הביא כן בשם בדיקת האחרונים, והעת הש"ך לפרש כיון דאיכא סימנים אלו, דהיינו כיס לבן מבפנים, ונפרד, ולא מפקא זיקא כשנוקבין הבעא, בידוע שמים זכים הן, ומשמע דלא בעינן בדיקה וטעימה. ולא משמע לעניות דעתי להקל כלל בכך ולסמוך אזה. ובדרכי משה סימן ל"ח (אות ב') הביא גם כן מזה, ומכל מקום לא הביאו בשולחן ערוך. ומי לנו גדול באחרונים ממהרי"ל ז"ל (הל' בדיקה אות ט') שהזהיר איך לטעום המים זכים, כמו שכתב הדרכי משה בשמו סימן זה (אות ג' ד"ה עוד מצאתי. תבו"ש יז

¹⁷ במאמר קדישין (על בדיקות מהרי"ו) סימן פ"ה, משמע דבעי מראה ריאה על גבי המורסא, וכן כתב הובחי טוביה סימן י"ד ס"ק ד' בשם גליון, ולא נראה כן מהפוסקים, ובבית לחם (דיני בועות) ס"ק ד' כתב, דבית יוסף כתב שצריך מראה ריאה אעור, ואפשר טעות סופר בדבריו, דליתיה כלל בבית יוסף. וכן משמע להדיא ברש"ל (יש"ש פ"ג) סימן כ"ז, דאפילו מראה מוגלא כשר, רק דשוה ואינו גבוה כלל, ולא בעי כטרפא דאסא, אלא כשגבוה קצת הוי ליה בועא ולא מורסא, וכן כתב הש"ך ס"ק י"א דבגבוה תליא מילתא, ונסתייע שם מדברי רש"ל שכתבתי, ולא חלק בהא אהר"מ (תיקון הבדק סי' י"ב אות ד') שהביא דסבירא ליה דאפילו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אינו אוסר בסמוכות, דלאו בועות נינהו, וגם אין דוחקות זו את זו. ואפילו אם מורסות הללו מליאות מוגלא, כשר.

בועא אחת¹⁸ שנראה כב', שיש כמין סדק בתוכה, נוקבין אותה באחת מצדיה, אם יוצא משתייהן מה שבתוכה ממוגלא וכיוצא דרך אותו נקב, אחת היא וכשירה. ואם אין שופכות זו לזו, שתיים הן, וטריפה. ואם לא בדק כן, טריפה.

ואף על פי¹⁹ שאם נופחין באחת עולה גם השני, או נותנין מים בא' ובא המים לב', לא מהני, כיון דאין מוגלא יוצא מאחד לחבירו, נראה דב' בועות הן, רק דנקובי להדדי.

ואם לכל אחת כיס בפני עצמו, טריפה, אפילו במים זכים במקומות שמקילין²⁰, כיון דתרי כיסים יש, ודאי ב' בועות הן, והא דשפכי אהדדי, לפי שנקבו זה לתוך זה, ובוועא שניקבה, טריפה. ואי לא שפכי להדדי, כיון דמחוברות להדדי, ודאי ניקבו, וסירכא סותמתן.

וצריך לבדוק אחר הכיסין, ואי לא בדק, יש להקל.

טינרי ומורסא דמכשירינן לעיל בסמיכי, אפילו יש הרבה כן על הריאה, כשירה. והוא הדין למכשירין סמיכי במים זכים. רק דצריך לפתוח ולבדוק כל אחד, ואין לסמוך אבדיקת הרוב, אפילו דיעבד, שכך דרכן שלא להתקלקל בפעם אחד, ואיכא למימר הני דבדק עדיין זכים הם ולא נתקלקלו, ואינך כבר נתקלקלו, ולכן צריך לבדוק כולם, וכן בטינרי.

ב. ה' אוני אית לה לריאה אפה כלפי גברא תלתא מימינא ותרתי משמאלא חסיר או יתיר או חליף טרפה

הריאה²¹ היא שתי ערוגות, ומערוגת ימין יפרדו ג' אונות ואומא אחת גדולה, ונקראת אומא מפני שנראית עיקר מחמת גדולתה, מלשון אום, ומערוגת שמאל יפרדו שתי אונות ואומא אחת גדולה.

במראה מוגלא כשר, רק חלק אמה שכתב שם שתלוי במאי גנדילים בין עור ובשר, ועל זה כתב דלא חילק שום פוסק בהא, ובועות נמי בין עור לבשר גדילים, רק דאותן הנקראים בלשון אשכנז בלאטר, אורחיהו שלא להיות גבוה מבשר הריאה, דוק שם בש"ך. תבו"ש ב

¹⁸ שמ"ח שם יג

¹⁹ ש"ך ס"ק ל"ג

²⁰ כן כתב רש"ל (שם) שמצא כתוב בשם מהרי"ל והובא בש"ך (ס"ק ז').

²¹ שמ"ח לה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

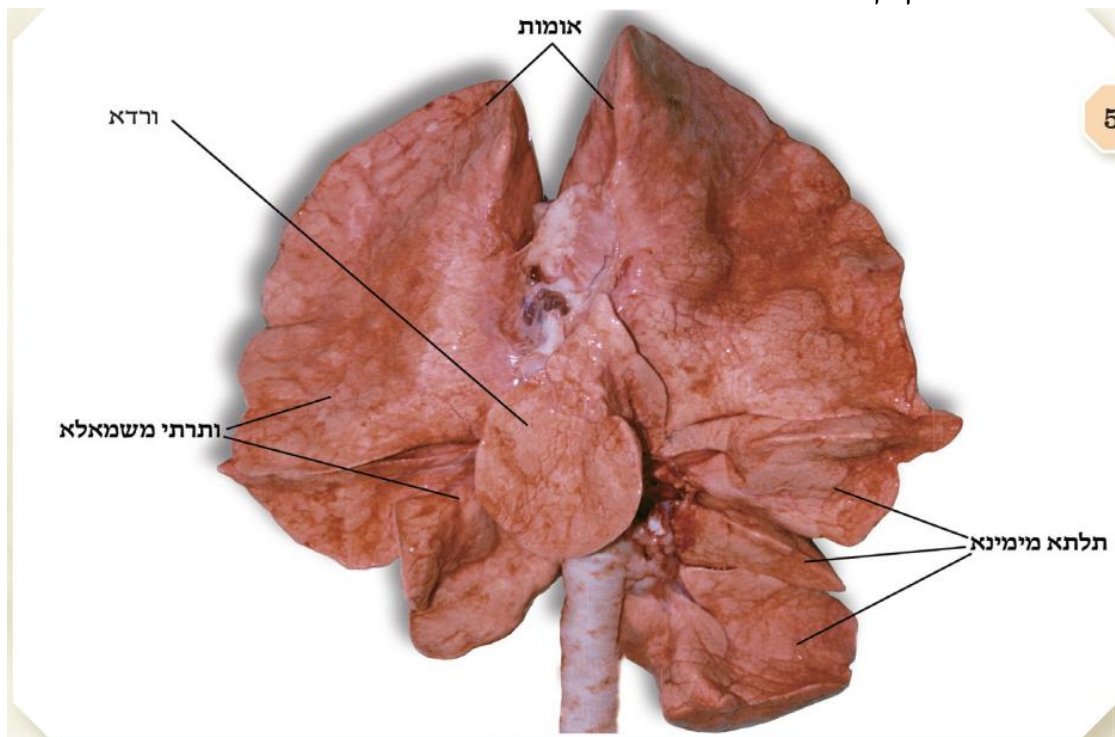

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

היינו כשתולין הבהמה ברגליה, ופניה נגד פני הבודק, אז האומא וג' האונות תחתיה הם בצד ימין דהבודק, שהוא גם כן ימין הבהמה, ואומא וב' אונות הן בשמאל דהבודק.

עוד יש לה בצד ימין אונא קטנה, ונקראת "עינוניתא דורדא", על שם קטנותה ותוארה, ואינה עומדת בסדר האונות, כי אם לפנים קצת, ויתבאר דינה אם ירצה השם לקמן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

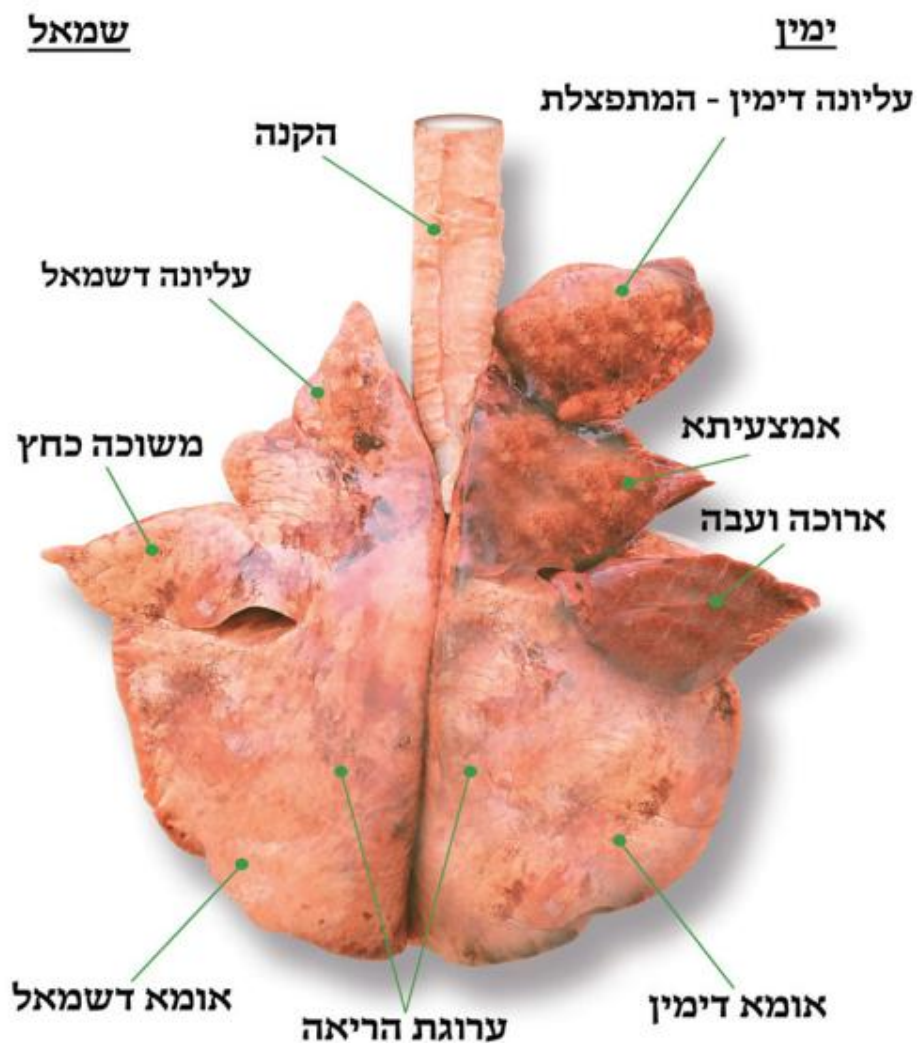
להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם לקתה הריאה בחסר או יתיר או חליף, טריפה.

חסר כיצד: כגון שאין בה חמשה אונות וב' אומות²². ואפילו יש בה ארבעה אונות אפילו אחת רחבה בשנים, הוה ליה חסרה וטריפה.

²² פשוט דחסרה אומא טריפה, עיין תוספות דף מ"ו (ע"ב) ד"ה היינו. ועוד ראייה מדכתב בהגהת שולחן ערוך (סעיף ב'), דאומא דימין שנתחלפה בשמאל טריפה, והרי כתב רש"י דף מ"ג (ע"א ד"ה לא תיפוק) דחליף

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אבל אם יש היכר באחת מהם ששנים הם, כשרה.

וששה סימנים מכירים שהיא שתיים

- א. שיש סדק במקום שדרכה להיות מפוצלת.
- ב. מחמת סמפון, שלכל אונא יש סמפון אחד, ולזה יש ב' סמפונות.
- ג. שיש בימין ב' אונות ואומא, ובצד האומא שאצל האונות יש סימן שהיא שם ארוכה ועבה כדרך האונא השלישית הסמוכה לאומא, ובצדה הב' היא כשאר אומות, והאמצעית היא כדרכה.
- ד. שהאונא השניה הסמוכה עתה לאומא, בצד סמיכתה, יש סימן זה, ובצד השני היא כשאר אונא אמצעית, אפילו אין האונא גדולה כשנים, רק שיהיה לאמצעי כטרפא דאסא, שיתבאר שיעורו לקמן אם ירצה השם, ולסמוכה לאומא כטרפא דאסא וקצת יותר.
- ה. שיש סימן באומא בצד סמיכתה לאונא, שהוא שם גבוה מאונא²³ שמאלית שכנגדה.
- ו. שרחבה למעלה בצד סמיכתה בין ב' חודיה, ושיעור הרחב שני אצבעות בכבש בינוני, וזה סימן שאונא נדבקה שם, דאומא דרכה במקום זה להיות לה רק חודוד אחד.

וכל אחד מסימנים הנזכרים משלים לחסרונה.

והטעם, שבאחד מסימנים אלו נראה שמתולדתה היו שנים, רק שנסרכו להדדי בכסדרן כל כך עד שנראה כאחד²⁴.

טריפה מטעם חסר. והא דלא הוזכר בנגמרא ופוסקים חסרה אומא, היינו לרוב פשיטתו, גם לא שכיחא למחסר, כמו שכתבו התוספות שם (ד"ה הנך דאפקת) תבו"ש ב' האחרונים נתלבטו בהבנת דברי רבינו בזה, והלבושי יהודה, סימן זה סוס"ק י"ד, מביא מהתורת זבח, שזה טעות הדפוס, וצ"ל מאומא, ואולי נכון הוא, שזה יותר מובן, דאם גרסינן "מאונא" צריכין לדהוק ולפרש שכוונתו הוא במקום שמתחיל אונא שמאלית, והוא סוף האומא, עיין שם. ועוד פירשו האחרונים ליישב הגירסא "גבוה מאונא וכו'", דר"ל שכשהריאה מונח על השלחן כמו שהוא מונח בחיי הבהמה, הוא יותר גבוה ובולט למעלה מאונא שמאלית שכנגדה, עי' מטה אשר סי' זה ס"ק י"א.

²⁴ כן הוא בר"ן (י"א ע"א ד"ה ריאה דדמיא) וכן מבואר במרדכי דף תש"ל ע"ב (פי' תר"ב). ובים של שלמה פרק אלו טריפות סימן ל"ה, משמע דלא סבירא ליה האי טעמא, רק דדעת הפוסקים דדי בשנבראת כך בהיכר סדק, עיין שם. ואף על גב דלשון הרמב"ם (הל' שחיטה פ"ח הל' ו') והרשב"א (תוה"ב הארוך ב"ב ש"ג, ל"ז ע"א) דניכר ששתיים דבוקות הן, יש לומר דכוונתם שנבראו דבוקות בפנים הם שתיים, וכלשון דלקמן בשולחן ערוך סימן מ"ג (סעיף ה') גבי מחול, דכתב ואפילו דבוקים זה בזה, והתם איירי שנבראו כך, עיין שם. ובהגהות אשר"י (פ"ג סי' י"ז) ומרדכי מוכח, דבעל הלכות גדולות סבירא ליה כים של שלמה, דכתבו בשם הלכות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

טעם נוסף, שאפילו אם נאמר דנבראת כך, קיימא להו לחז"ל דאין הדבר תלוי בהבדל שבין האונות, כי אם שבפנים תהיה הריאה סדורה ככל שאר ריאות, שאז תוכל לכלוא את הרוח בקרבה כשאר בעלי חיים²⁵. מה שאין כן אם אין היכר בחוץ, אמרינן שבפנים גם כן אינה סדורה כשאר בעלי חיים, ולא תכיל הרוח בקרבה כראוי, וסופה לינקב²⁶.

במקומות שלא נתברר שנהגו להתיר על ידי היכרים אלו, אין להתיר כי אם בהיכר א. היכר סדק, שהוא מגמרא ופוסקים קדמונים. כי אם בהפסד מרובה יסמוך על שאר היכרים. ובמדינות אלו נהגו להקל אפילו בלא הפסד מרובה²⁷.

אין להתיר בסימנים אלו, ואפילו במקום שנהגו, ואפילו על ידי היכר סדק, כי אם על ידי בקי ורגיל טובא בבדיקות הריאה, ובהאסף כולו טבחי דמתא, כי בקל יכול לפגוע באיסור חסרה אונא שהיא דאורייתא.

גדולות (סי' ס"א) דמכשיר ריאה דשיעא על ידי היכר סדק, ואי מעמא משום דאמרינן סריכי להדדי, הא כתבו התוספות דף מ"ו (ע"ב) ד"ה היינו, דבה"ג אוסר אונא הסרוכה לאומא בכסדרן, אלמא דשני ליה לבה"ג היכר דסריכי דאמרינן סופן להתפרק, מהיכא דיש סדק דאמרינן כך נברא. תבו"ש שם ו
²⁵ תדע דאם נסרכו ב' אונות להדדי בכסדרן, כשירה, כמו שיתבאר אי"ה לקמן סימן ל"ט, דאמרינן שיעמדו כך לעולם, ולא יתפרקו עוד.

²⁶ ונפקא מינה בטעם זה, במקומות דנהיגי כרבינו תם להחמיר אונא הסרוכה לאומא בכסדרן, ונהיגי בקולות היכרים אלו, דלטעם הראשון הוה תרי מילי דסתרי אהדדי, אבל לטעם הב' אין לסתור מנהגם.

²⁷ . כן מבואר מהגהת שולחן ערוך (סעיף ח'), דתחלה כתב על היכר סדק כל שהוא, דיש לסמוך עליהו אם יש הפסד מרובה. ואחר כך כתב היכרים אלו בסתמא, משמע דאפילו בלא הפסד מרובה. וקשה דאיפכא מסתברא, דהיכר סדק מבואר ברש"י (מ"ז ע"ב ד"ה דנפחא) ותוספות (שם ד"ה דשיעא) ופוסקים קדמונים (עי' בהעיטור שחיטה ל"ט ע"ב, וסמ"ג עשין ס"ג, קמ"ב ע"ב), ושאר היכרים המה רק במהר"י ווייל. וכן דעת מהרש"ל (שם) דהני היכרים גריעי מסדק. וצ"ל דגם דעת רמ"א דהיכר סדק עדיף, ומהני בלא הפסד מרובה, רק דאמה שכתב שאין צריך שיעור הסדק לארכו כי אם כל שהוא, וזה קולא יתירה ע"פ פירוש ראשון שפירש הבית יוסף (ד"ה ומ"ש דלישנא), כמו שאכתוב לקמן ס"ק [ח'] אי"ה, ע"ז כתב דדווקא בהפסד מרובה יש לסמוך ע"ז. ולפי מה שאכתוב אי"ה לקמן דאין לפסוק כן כלל, הדרן לקמייתא דהיכר סדק עדיף. תבו"ש ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

חליף כיצד: הרי שהיו שלשה בשמאל ושנים בימין, או ארבעה בימין וא' בשמאל²⁸, טריפה.. ואם בימין יש שלשה אונות או יותר, ובשמאל יש יותר מבימין, גם זה חליף הוא וטריפה, כי לעולם אין להיות בשמאל יותר מבימין²⁹. אבל אם הם שווה בשווה, כשיש בימין לכה"פ ג' אונות³⁰ כשר. אי איכא שלשה בימין ושלשה בשמאל, ועוד א' בשמאל בסוף שיפולי אומא, יש להקל בהפסד מרובה דוקא.

צורות האונות דימין אינן דומין לשל שמאל, ואם נתחלפו צורתן, דשל ימין יש לה צורת שמאל ודשמאל של ימין, הוה ליה חליף, וטריפה, דאינה יכולה

²⁸ דודי הנאון ז"ל בספר תורת חיים (חולין מ"ו. ד"ה או) כתב דכהאי גוונא כשר, דאין שייך חליף כי אם בדבר והיפוכו, כמו המחליף פרה בחמור (בבא מציעא פ"ח מ"ד). והשי"ך (ס"ק ג') השינו ולא ביאר מאיזה הוכחה, רק כתב דמשמע מכל הפוסקים להטריף, ואמה שכתב תורת חיים, והביא ראיה דלא שייך חילוף כי אם בדבר והיפוכו, כתב פרי חדש (שם) דשיבוש הוא, וראיה מוושט דקאמר בגמרא (מ"ג.) היצון אדום ופנימי לבן, נפקא מינא דאי חליף טריפה, ע"כ. וקיימא לן (סי' ל"ג סעיף ה') דאפילו שניהם אדומים או שניהם לבינים טריפה, אלמא דאפילו באחד שייך חליף. ולדינא נראה לי עיקר לאסור. תבו"ש כט

²⁹ בפרי חדש (ס"ק כ"ד) חלק אדין זה, וכתב דהמיקל בזה לא הפסיד, ונסתייע ממה שכתב הרמב"ם ז"ל (הל' שחיטה פ"ח הל' ג'), ולדינא נראה לענ"ד, הואיל ומהר"י ווייל (הלכות בדיקות, דיני חליף) ומהר"י מולין (הלכות בדיקה) ורמ"א (סעיף ה') ורש"ל ז"ל ס"ל הכי, אין להקל בהם כלל, אף על גב דלא מצינו עיקר בגמרא ופוסקים קדמונים, וכל שכן במדינות אלו שנהגו לאסור מקדם קדמתה. תבו"ש ל

³⁰ דאל"ה הוי חסר כנ"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

לחיות בסגנון זה³¹. ואפילו אחת דימין שחילפה עם אחת דשמאל, הוה ליה חליף, וטריפה.

אם אונא אמצעית דימין גדולה מאונא שבעדה הנקראת "ארוכה ועבה". הסמוכה לאומא, טריפה, כיון דאורחא איפכא, הוה ליה חליף³².

עוד נראה לי פשוט, דדוקא שינויים הללו פוסלין באונות מטעם חליף, אבל שינוי לצורה אחרת שאינה בצורות שכנגדה, כגון שדרך אונות להיות משוכין וחדודים, ועתה הם עגולים, אפילו כוורדא, או בענין אחר, אין זה פוסל בה, כיון דאין בה משום חילוף אונות או אומות.

המנהג הפשוט במדינות אלו להטריף אם אין לבהמה עינוניתא דוורדא, או שיש לה שתי וורדות, דהוה ליה כחסרה ורדא, דכל יתר כנטול דמי, בכל מקום שעומדת יתרה זו. בין בימין בין בשמאל.

ואפילו יש לה רק אחת ושינתה מקומה³³, אפילו פורתא, נוהגין להטריף ואפילו שלא יצתה מכל מקומה רק שניתקה קצת ממקומה, ואין לשנות המנהג.

³¹ כל זה בהגהת שלחן ערוך (שם) בשם מהר"י ווייל (הל' בדיקה, דיני חליף) ושאר פוסקים, והעיד בדרכי משה (אות ד') שכל מדינות אלו נוהגים על פי בדיקות מהר"י ווייל. ובים של שלמה (סי' ל"ד) חלק עליהם וכתב וזה לשונו, ותמה אני מה סמך יש לו באלו החילופים כו', שלא הזכיר בתלמוד אפילו ברמז, דהא לא קאמר (מ"ז.) אלא חמשה אוני אית לה לריאה שלשה בימין ושנים בשמאל, אבל כל הני חילוקים מאן דכר שמייחו שיהא נופל שם חילוף עליהו, בשלמא אונות למטה ואומא למעלה כו' ויש לו סעד כו', עכ"ל. וסיים, ואין זה אלא השחתת ממון של ישראל. ואחריו נמשך הב"ח (ד"ה וכתב עוד מהר"י), וכתב להקל בדליכא הפסד מרובה. ופרי חדש (ס"ק ה') כתב להקל בכל גוונים. ולעניות דעתי דעת הגדולים האוסרים, וכן משמע בלחם המודות (דברי המודות פ"ג אות ע"ג) ע"ש. והטעם כמו שכתב בהגהת מהר"י ווייל (למהר"י, סדר האונות אות כ"ב כ"ג) דכשם שברא הקדוש ברוך הוא כונניות באדם (עפ"י חולין נ"ו ע"ב) כך בבהמה, ואם נתהפכו טריפה, ע"ש. והא דקאמר שלשה מימין ושנים משמאל, ולא קאמר חמשה אוני ותו לא, הא גופה קמשמע לן, דלא תימא דווקא חליף והיינו ששני אונות חילפו צורתן זה עם זה, שניכר הריעותא בשנים אונות, אבל חילוף המנין דליכא ריעותא כי אם באונא אחד לאו חליף מקרי. אי נמי סלקא דעתך אמינא דאין המקום גורם דלהוי מקרי עי"ז חליף, כי אם שינוי צורה, קמ"ל.. תבו"ש לה

³² נמצא שאם האונא האמצעית הוא רק כטרפא דאסא מצומצם, שצריכה להיות לכל הפחות כשיעור הזה, אז בעינן שלאונא הסמוכה לאומא הנקרא ארוכה ועבה, יהיה לכל הפחות כטרפא דאסא וקצת יותר,

³³ מקומה הראוי הוא, כדלקמן סעי' ל', שעומדת בימין מקמא, בין "ארוכה ועבה" לאומא, והחריץ מכוון נגד החיתוך.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

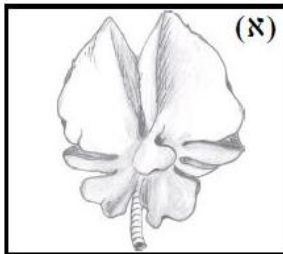
מסכת חולין

דאף על גב דנוהגין במדינות אלו להכשיר יתרת מקמא, הכי גמירי להו שבמדינות אלו אורחיהו דחיותא ביתרת מקמא ולא ביתרת ורדא.

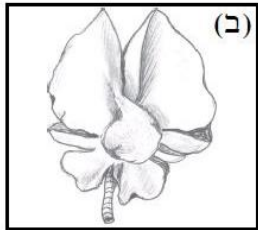
ובמדינה שאין שם מנהג ידוע, יש להכשיר בדליכא ורדא, וכל שכן אם ידוע דשכיחי שם טובי חסירי ורדא³⁴.

אבל בשתי ורדות יש לאסור, ובהיות יש להתיר ב' ורדות בדליכא מנהג.

במה יודע אם היתרת היא אונא שמקילין בה במדינות אלו, או יתרת ורדא שמחמירין בה, אם אין ליתרת זו מצורת ורדא כלל, רק צורת אונא, היא אונא, אבל כשיש בה קצת צורת ורדא, יש לחוש לה לחומרא, ואף על פי שאין ליתרת זו כים כדרך הורדא.

הורדא דרכה להיות עגולה, ויש לה למטה אצל השורש. חריץ, ועומדת בימין מקמא, נגד החיתוך שבין אונא התחתונה לאונא, והחריץ מכונן נגד החיתוך, ופניה נגד הכליות, וגבה נגד הלב

ואם שינתה תואר הזה, או שהחריץ במקום אחר, וזה נקרא ורדא הפוכה, או שאין לה חריץ כלל, או חסר ממנה קצת, שגם זה בכלל שינוי תואר, בכל זה המנהג במדינות אלו להטריף, ואין לשנות המנהג. ואם נתהפכה הורדא מעט כשירה.

תמונה

³⁴ כיון דלא שמעינן בפוסקים ראשונים לאסור חסרה ורדא, כי אם רבינו אפרים (מ"ז ע"א תוד"ה כל), אבל רש"י (ד"ה אפילו) ותוספות (שם) והנאונים (ברא"ש סי' מ"ז) ורמב"ם (הל' שחיטה פ"ה הל' א') ורשב"א (תוה"ב ארוך ב"ב ש"ג ל"ז ע"א, קצר ל"ז ע"א) והטור ז"ל כולם מתירים. ואף על גב דאפשר לומר דהתוס' חלקו ארבינו אפרים בפירוש הנמרא, וכתבו אף על גב דהאידינא כל הבהמות יש להם ורדות מ"מ בזמן הנמרא לא הוה להו, ומ"מ האידנא מודו התוספות, כיון דכולהו הכי אית להו, יש להטריף בחסרה, וכדעת הרב אלברגלוני, הביאו הר"ן (י"א ע"ב ד"ה גרסינן). מכל מקום מדסתמו התוספות וכתבו מנהג העולם כרש"י, ולא כתבו דדווקא לענין יתר ולא לענין חיסור, אלמא דמכשרי אפילו האידינא. תבו"ש מב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

במקום דליכא מנהג, אין לאסור בכל זה, כי אם בשנוי מקום. ומכל מקום המחמיר בהפוכה, תבוא עליו ברכה, כיון שנראה מהיפוך זה שלא היתה מונחת בכיסה כראוי, ולפיכך התריץ בה גיד הכיס במקום אחר

גם מתנאי הורדא שתהא קטנה מהאונות, רק לא פחות מטרפא דאסא, כלומר עלה הדס, שאם היא פחותה מטרפא דאסא, טריפה.

ואם היא גדולה אפילו כאונא אמצעית של ימין, אף על פי שיש לה כל צורת ורדא, טריפה, במקומות שאוסרים חסר ורדא, או במקומות שאוסרים יתרת מקמא³⁵.

וכל השיעורים שבריאיה, הכל כשהיא נפוחה משערינן.

אפילו לא חסרה אונא, רק שהיא קטנה מאד שבשהיא נפוחה היא פחותה מטרפא דאסא, הוה ליה כאלו חסרה, וטריפה

שיעור טרפא דאסא, יש אומרים ארכה ורחבה כאורך ורוחב צפורן אגודל בינוני, ויש אומרים כאורך ורוחב פרק האמצעי של אגודל בינוני, לכן בכל מקום שנזכר שיעור טרפא דאסא יש לפסוק כסברא החמורה שבשניהם.

גם אין חילוק בכל שיעורי הריאה בין דקה לגסה, כי אם היכא שנתבאר להדיא

הורדא דרכה להיות בכיס, להצילה מרחיפת האונות, ואם אין לה כיס, או שיש לה ואינה מונחת בתוכה, ואף כשנותנין אותה לתוכה, חוזרת ויוצאת ממנה כשנפחין הריאה, טריפה³⁶, דכיון שיצאה מהכיס, ודאי שינתה מקומה. אי נמי כיון שאינה מונחת בו, הוה ליה כאלו אין לה כיס.

ג. לית הלכתא כוותיה דרבא ביתרת והני מילי דקיימא בדרא

דאוני אבל ביני ביני טרפה ... כל הני חייו ברייתא הכי

אית להו וקרו לה טבחי עינוניתא דזורדא והני מילי מגואי

אבל אגבה אפילו כטרפא דאסא טרפה

³⁵ ובהפסד מרובה, נראה לי שלא לאסור כי אם כשהיא גדולה כאונא הימנית הסמוכה לאומא.
³⁶ מהר"י ווייל (הלי' בדיקות, דיני ורדא) ורמ"א ז"ל (סעיף ב') כתבו כל דיני ורדא וכיס סתמן להחמיר, ורבותינו האחרונים ז"ל התירו וחזרו והתירו. ונראה לי פשוט, שאין לזוז ממה שכתב בשולחן ערוך, וכמו שכתב בדרכי משה (אות ו') דינים אלו, וזה לשוננו, המנהג בכל הגלילות לנהוג אחר בתראי חכמי אשכנז בכל דבריהם, עכ"ל. ואין לחוש להשחתת ממון, דבל תשחית דגופיה ונשמתן עדיף, שלא להקל למראה עינינו באיסורי דאורייתא ולסתור מנהגן של ישראל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

יתיר כיצד: אם יש אונא יתירה בגב הריאה, בכל מקום שבה בין בערוגה, בין באונות, בין באומות, אפילו היא קטנה כשהיא נפוחה כעלה של הדס, טריפה, דכיון דלאו אורחא בכך הוה ליה יתר וכנטול דמי. אי נמי סופו להתפרק ותהיה נקובה. ואם היא כשהיא נפוחה פחותה מעלה הדס, כשירה.

ואם עומדת בדרי דאוני, אפילו גדולות, אפילו יש בכל צד יותר מחמשה אונות, אפילו עומדים היתרים למטה מאומא בדרא דידה, או שני אומות גדולות בצד אחד, הכל אורחא הוא, וכשירה. רק שלא יהיה אונות בצד שמאל יותר מבצד ימין, דכהאי גוונא חליף מיקרי וטריפה כמו שהתבאר לעיל.

ואם יש יתרת מקמא, יש מקומות שנוהגין לאסור בכל מקום שעומדת כאלו עומדת מגבה, אם היא כטרפא דאסא כשנפוחה.

רק דאם עומדת בדרי דאוני, וכשנפוחין אותה נוטה ומתעקם לגבה, מטריפין, וכשנוטה לקמא, מכשירין. וטעמייהו, דאזלי בתר השורש, והוה ליה בדרי דאוני, וכשנוטה לגבה, מטריפין, משום דתתחכך בעלעות

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ותתפרק, מה שאין בן בנוטה לקמא, דאין מקום להתחכך. עוד יש לומר, דכיון דאיכא רבוותא דמכשירין כל מקמא, סמכינן עלייהו מיהת היכא דמשורשת בדרי דאוני.

אבל במדינות אלו המנהג להכשיר כל יתרת מקמא, ואפילו משורשת גם כן מקמא, בכל מקום שעומדת. ונראה לי אפילו בסוף שיפולי אומות. וטעמם דסבירא להו דאורחיה בהכי. ואם היא נוטה לגבה, מטריפין אפילו משורשת בדרי דאוני. ואין לשנות המנהג.

אבל במקום שאין מנהג, העיקר להורות כסברא הראשונה

אונא הימנית העליונה הסמוכה לגרגרת, שהיא תחתונה כשהבהמה תלויה ברגליה, מתוך שדחוקה במיצר החזה, דרכה להתפעל, ולכן אם נמצא על גבה כעין יתרת, כשירה, דתלינן שנתפעלה כך מחמת הדוחק.

ודוקא בהציה לצד החוד, אבל בהציה לצד השורש לא, ודוקא חוץ לחריץ ההולך שם מלמעלה למטה באלכסון, אבל מהחריץ ולצד השורש לא, דבמקומות אלו אין שם דוחק.

אם נמצא באותה אונא יתרת מבפנים, אפילו למכשירים יתרת מקמא, הכא טריפה, מפני שמתחכך בגרגרת ותתפרק.

ואונא עליונה השמאלית, דינה כשאר אונות, בין לענין מוגבה ובין מקמה

מיקרי יתרת אלא אם יש לה צורת אונא, אבל אם נמצא על גב הריאה מקום גבוה כהר רחב למטה ועב למעלה, שאינה מתקצרת למעלה כמו אונא, ואפילו מתקצרת קצת רק שענולה למעלה, אין זה יתרת אלא גבשושית, וכשירה.

אבל אם למעלה חדה, או למטה במקום שמתחלת לעלות נראה כעין סדק שהוא חד ככובע, או שרחבה למעלה יותר מתחתיתה, הוה יתרת, ואם הוא כטרפא דאסא, טריפה.

דף מז:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ד. האי ריאה דדמיא לאופתא טרפה איכא דאמרי בחזותא

כבר התבאר לעיל דף מו. שריאה שנשתנה³⁷ מראיתה הרגיל בה, יש מראות שאם נתהפכה לאותה מראה, טריפה, דקיימא להו לחז"ל, דכל שנראה בעורה מראה זו, כבר נתקלקל העור ועתידה לינקב, ומטעם זה אפילו רק משהו נשתנה למראה זו, הוה ליה כנקב משהו, וטריפה.

ויש מראות שאפילו נשתנית כולה לאותה מראה, או בכמה מקומות, כשירה, דקים להו לחכמינו זכרונם לברכה דהדרא בריא.

סימן למראות הפסולות³⁸, אל תאכלו מִמֶנּוּ מִבֶּשֶׂ"ל, "מוריקא" בישראל "שחור" לבן.

מוריקא – כחלמון ביצה, או כשעוה, או כאתרוג, או כזהב, או כל הנוטה לצהוב.

בישראל – נוטה לעבע לבשר חי

שחור – כדיו, אבל אם נוטה קצת לשחור, יש להכשיר.

לבן – כבקעת עין, ובין שהוא כלובן ביצה, טריפה. וכל הנוטה ללובן יש להטריף, דאין אנו יודעים באיזה עין שיערו.

אם יש בה מראות אחרות שאינם נכללים לא בפסולים ולא בכשרים, כגון מראה ברוי"ן וגר"א וכדומה, נראה לי להטריף, כיון שלא נתפרשו בהדיא להיתר, ותו דדלמא נכללים במראות האסורים אלא שאין אנו בקיאים כל כך.

והרבה צריך הבחנה להבודק בענין המראות. וראוי שלא יורה שום בודק בשום מראה, רק יביא לפני חכם מורה הוראה, ויעיינו כולם במתון. זולת מראה שכבר הורגל בהם הבודק, ועלו בידו כמה פעמים להיתר על פי מורה,

³⁷ שמי"ח לה א

³⁸ שו"ע ונו"כ לה א – ד ושמי"ח שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אזי יוכל להורות בעצמו, ובלבד שידקדק ויעיין היטב ובמתון אם אין בה שום צד נטיה.

כל אלו מראות האסורות, אין עושין בהם מעשה עד שינפחו הריאה וימרסו בה בידים כדי שתעלה היטב בנפיתה, וגם אולי יש איזה ליחה על העור שזה מראיתה, ואם אחר הנפיתה חזרה למראה ריאה, כשירה.

אפילו אם אחר כך כשנחה מנפיתתה חזרה למראה האסורה, וכל זמן שהיא נפוחה אין בה מראה האסורה, כשירה, דכל מידי דמשערין בה, כשהיא נפוחה משערין, דבהייה נפוחה הריאה שלה.

ה. ואיכא דאמרי בגישתא

ריאה³⁹ שמישושה קשה כעין, טריפה, דלקותא הוא. ואפילו במשהו מהריאה קשה כעין, טריפה, דכל לקותא סופו לינקב.

ואין זה יבש שאין בו לחלוחית⁴⁰, אלא לחה היא, ואי מנקבי לה מוציאה דם ולחלוחית, ומכל מקום במשמושה קשה כעין, גם סתם יבש הוקמן שיעורו מחמת היבשות, וזה עומד בשיעורו.

ואם קשה במשמוש, ועדיין לא הגיע לקושי העין, רק קשה קצת דינו כאטום להלן.

וכל זה כשמראיה כשאר ריאה, וגוף הריאה היא שנתקשה, אבל אם קשה כאבן, אבל מראה מוגלא יש לה, שהמוגלא שבתוכה נתקשה והיה לאבן, הרי הוא בועת טינרי שנ"ל שכשר.

ו. איכא דאמרי דנפיתה

³⁹ שמי"ח לו כד
⁴⁰ תבו"ש סב

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ריאה⁴¹ שנמצאת נפוחה כמו עיקר חריות של דקל, טריפה מספק, שמה תוספת זה שבגופה ריעותא היא

ז. ואיכא דאמרי דפחיזא

ח. ואיכא דאמרי דשיעא דלית לה חיתוכא דאוני

ריאה שהיא חִלְקָה כולה⁴², ואין בה חיתוכי האונות, טריפה.

ואם בכל המקומות שראויה להיות חִלְקָה יש סדק, בדרך שנתבאר לעיל בחסר האונות, כשירה, מטעם המבואר שם.

אבל שאר היכרים שהוזכרו, לא מהני הכא, דכיון דאיכא ריעותא גדולה בזו, שאין לה אונות כלל, לא מתכשרא כי אם בהיכר סדק שהוא עדיף מכולם.

ואם יש היכר סדק בכולהו, רק באחת הדבוקה בחברתה אין שם סדק, רק אחד משאר

היכרים המבוארים שם, יש להכשיר, שהסדק שבכולם מוציאה מכלל הריעותא הגדולה.

⁴¹ שם

⁴² שם"ח לה מ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם ג' אונות דבוקות, או ב' אונות ואומא, או ד' דבוקות בב' 43, אין להכשיר גם כן כי אם על ידי סדק, ואפילו האחרים פרודות כראוי, ומכל מקום בשעת הדחק נראה לי להקל אפילו בכהאי גוונא.

דבר פשוט דריאה שהיא חלקה, וכשרותה על ידי סדקים, כמבואר סעיף הקודם לזה, יש בה בכהאי גוונא דין חליף, כגון שבימין יש ב' סדקים, ומורים שיש שם ב' אונות ואומא, ובשמאל ג', ומורים שהם ג' ואומא, הוה ליה חליף, וטריפה.

אבל אם בימין ג' סדקים על ג' אונות ואומא, ובשמאל על ד' שאין להחמיר.

מעשה בריאה שהיתה כחתיכת בשר א', ולא היה ניכר בה שום חילוק אונא או אומא, ולקח מומחה א' סכין חד, ופשט בנחת ממנה קרום א' על פני כולה, ואז ראו הריאה ככל שאר ריאות, והבינו שקרום העליון הזה לא היה שייכא לריאה, רק נתקדם עליה מחמת שמנונית וכדומה, והכשירוה 44.

ואין להכשירו כי אם אחר שנפחיה אחר הסרת הקרום ויראו שאין בה שום טריפות, דאי לא נפחיה, יש לחוש שמא מחמת נקב שבה או שאר טריפות קדם עליה עור זה.

ואפילו עור זה דבוק או סרוך לדופן, או לאיזה מקום, יש להכשיר, כל שאין הסירכא מהריאה עצמה.

בגדיים וטלאים 45 אין להטריף אי לית להו חיתוכי דאוני, אפילו אין היכר וסדק כלל, דהכי אורחייהו דבקטנות לית להו, וכשמתגדלים גדלי האונות בהדייהו, ואין להכשיר כי אם כשיוודע שהם תוך שלשים ללידתן.

43 היינו שהעליונה ימנית דבוקה עם אמצעית שאצלה, והארוע דבוקה עם האומא שאצלה, והן דבוקות בב', וזהו ד' דבוקות בב'.

44 זהו מעשה דריינוס המובא בט"ז ס"ק י"ד בשם רש"ל. וזהו המקור להיתר הקליפה, ועיין בכרך שלישי בסוף הספר "קונטרס קליפות הסירכות".

45 ש"ך (ס"ק מ"ו) הביא בשם מהזיק בדק (סימן ד' אות א'), דנראה לו דבעינן שיהא בתוך שלשים והוא שיונק, והוסיף הש"ך דבעינן שיהא ברור שהוא תוך שלשים, עכ"ל. ואין זה כלל משמעות לשון רמ"א ז"ל בהג"ה (סעיף ח'), ולא לשון הבדיקות ישינים שהביא בדרכי משה (אות י"ד) דלא התנו כלום, רק כתבו סתמא גדיים וטלאים. וידוע שכל שנתן נקראו בשם זה, ופשוט הוא בכל הש"ס, ועיין במנחות דף ק"ז (ע"ב) ובמה שכתב הרע"ב ז"ל אמתניתין (שם פי"ג מ"ז). ובמה שכתב, שיהיה יונק, נמי אינו ענין לענין גידולם, כי אם לענין רכות בשרן ועורן, בחולין (דף קכ"ב ע"ב). ומה שהביא ראה מבכור הניתן לכהן בן שלשים, נמי אינו ענין להיות נקרא טלה דווקא עד אותו זמן. ולכן נראה לי פשוט, דבהפסד מרובה ושעת הדחק יש לסמוך אסתמת רמ"א ז"ל והבדיקות כמו שכתבתי בפנים. ובב"ח סימן ל"ט (ד"ה כתב עוד הרב) נמי הקפיד שיהו נקראין בשם גדי וטלה. ובדליכא שעת הדחק לא מלאני לבי להקל נגד הכרעת הש"ך, וכל שכן בדבר דאורייתא. תבו"ש נט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ובהפסד מרובה ושעת הדחק יש לסמוך להתיר אפילו קצת אחר ל', כל זמן שנקראים בלשון בני אדם גדיים וטלאים, כל מקום כפי לשונו. ובגדי יש להכשיר כשהורדא דבוקה לריאה וניכר על ידי סדק.

ואם קצת אונות נפרדו וקצתם לא נפרדו, אין להכשיר אפילו בקטנים מאד, כיון דהתחילו להפרד קצתן, הרי לפנינו שאין הקטנות גורם:

היתר זה דגדיים⁴⁶ וטלאים יש מקומות שאין נוהגין כן, רק מפרידין באצבע כל אונא מחברתה, לראות אם הם פרודות על ידי עור לכל אחד, ואין לשנות היכא דנהוג כן, ואפילו במקום שאין מנהג, המחמיר תבוא עליו ברכה.

אין כל הדברים הללו אמורים כי אם בבהמה וחיה, אבל עוף אין לו חיתוך אונות בבהמה, ואם ימצא אין לו מנין ידוע.

ט. כנוחלא כשרה ... ירוקה כשרה ... אדומה כשרה

עוד התבאר שם לעיל סימן למראות הכשירות, בַּמְרָעָה טוֹב אֶרְעָךְ, "אדום רקיע" עשבים "כוחלא"

אדום – אפילו אדומה ביותר, אין זה לקותא, רק תלינן שהיא מחמת שהדם אינו נבלע כולו בתוך הריאה, והיא מבחויץ. ובכלל אדום, מראה הכבד חי, דצלי נוטה לפעמים לצבע אחר.

וכל מראה אודם יש להכשיר, רק שלא יהא נוטה לצהוב, או לשאר מראות אסורות, גם שלא יהא לו מראה בשר,

רקיע – הוא מראה כחול⁴⁷ בהיר, וכל מין כחול יש להכשיר, כטחול, וכדומה.

עשבים – היא כל מין ירוק גריין, וכל מין ירקות זה יש להכשיר.

⁴⁶ בבית הלל (ס"ק ג') כתב, דהמנהג להטריף אפילו בגדיים וטלאים, רק להפרידן באצבע, וכתב שכן עשה מעשה. וצריך לומר דהאי דיבוק לאו ענין סירכא הוא, כי אם הכי רבתייהו. אבל לא מצאתי לו חבר, וסתמייהו דהאחרונים משמע איפכא, לכן אין להחמיר כי אם בדנהוג, ומכל מקום, בכל מקום המחמיר תבוא עליו ברכה. תבו"ש ס

⁴⁷ ירוק בל"א. במהר"י ווייל (דין מראות בריאה) דמראה כוחלא הוא בל"א. והרא"ש (סי' י"ט) כתב דמראה ירוקה ככרתי הוא בל"א, ודומה לרקיע. וכן הוא בתוספות (מ"ז ע"ב ד"ה אלא) דבין ירוק כרקיע ובין כעשבים יש להכשיר. ומשמע דכל מין אותו צבע יש להכשיר, מדלא אמרו ירוקה ככרתי כשרה וכעין פלוני טריפה, כדמחלקינן בשאר צבעים, אלא דאין חילוק. וכן דעת האחרונים ז"ל. תבו"ש שם יא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

כוחלא – היא צבע כחול כהה או סגול⁴⁸, ובין שהיא כהצבע עצמה ובין כהנצבע ממנה, יש להכשיר.

כל מיני גוונים אלו, קים להו לחכמינו זכרונם לברכה דלאו לקותא גמורה הן, יש מהן שעדיין לא הוטל דם בריאה, וזה טעם ירוקה, ויש מטעמים אחרים.

היה בריאה אדמומית⁴⁹, אפילו כל שהוא, ויש מכה בדופן כנגדה, טריפה. דרגלים לדבר דהמכה הזאת שלטה גם בריאה, ולקותא היא שסופה לינקב. ולכן כשיש אדמומית בריאה, צריך לבדוק בדופן נגדה. ונראה לי דאם לא בדק, יש להכשיר.

ואם יש מכה בדופן נגד אדמומית הריאה, ונפחה לריאה, וחזרה למראה ריאה, כשר. ואם לא חזרה למראה ריאה, רק למראה אחד מהמראות המותרות, נראה לי דיש להקל בהפסד מרובה⁵⁰.

וכש"כ אם גם מתחלה נגד מכה שבדופן ליכא אדמומית, כ"א אחד משאר מראות המותרות, שיש להכשיר אפילו בלא הפסד מרובה.

ואי ליכא מכה בדופן, רק שנודע שהוכתה אדופן, ומסתברא שמזה באה האדמומית בריאה, יש להטריף.

אם יש על הריאה כמו נקודות אדומות, צריך לבדוק אחר נקבים במקום האדמימות. ואם לא בדק, טריפה.

י. הביאתו לפני ראיתו שהיה אדום ... ראיתו שהיה ירוק
... בתי המתניני לו עד שיפול בו דמו המתינה לו ומלה
אותו וחיה

⁴⁸ לאזור או טונקיל בלא"ה ועיין שו"ת פני יהושע חלק א אבן העזר סימן ה המכה נשתנה מראיתו שהיתה בחייו אדומה נשתנית למראה הכחול צבע שקורין לאזור כדרך מכה זו להשתנות לאחר מיתה למראה זו כמו שמעידין אנשים

⁴⁹ רמ"א שם ד

⁵⁰ הוא דעת רבינו אפרים, ופסקו כוותיה הרא"ש (סי' י"ג) והטור והרמ"א ז"ל בהג"ה (סעיף ד'), וכתב דכן המנהג. אבל הבית יוסף (ד"ה ומ"ש או אדומה) וים של שלמה (סי' כ"א) מכשירים בהא. וכתב הפ"ז (ס"ק ד') דיש להכשיר בהפסד מרובה, וכתב הים של שלמה סימן כ"א על הרא"ש וזה לשונו, ומה אעשה שרוצה להכריע נגד כל הגדולים, הרי"ף (י' ע"ב) ורש"י (מ"ו ע"ב ד"ה אלא) והרמב"ם (שם פ"ז הל' י"ט) כולם פירשו לא שנא וכשרה כו', והסכימו לדבריהם הרמב"ן (מ"ו ע"ב ד"ה ריאה) והר"ן (י' ע"ב) והרשב"א (תוה"ב הארוך ב"ב ש"ג, ל"א ע"ב) כו', עכ"ל. תבו"ש מז ועיי"ש בפ"י הסוגיא לפי"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

קטן⁵¹ שהוא ירוק⁵², סימן הוא שלא נפל בו דמו, אין מליץ אותו עד שיפול בו דמו ויחזיר מראהו כמראה שאר הקטנים⁵³, וכן אם נמצא אדם סימן הוא שלא נבלע דמו באיבריו אלא בין עור לבשר ואין מליץ אותו עד שיבלע בו דמו. וצריך מאוד לזהר באלו הדברים שאין מליץ ולד שיש בו חשש חולי, דסכנת נפשות דוחה הכל, שאפשר לו למול לאחר זמן, ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל לעולם.

⁵¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רסג יא

⁵² כתב מהר"י עמדין [בסידורו חלק מגדל עז נחל החמישי סעיף א] כל מין ירוק בין כעין הזהב או ככרתי או כמראה הכחול, עכ"ל:

⁵³ בדין תינוק שהוא אדם או ירוק והבריא, אם צריך להמתין ז' מעל"ע, ע"י חכמת אדם [כלל קמ"ט סעיף ד'] דמליץ אותו מיד אחרי שיבלע דמו, והיינו דא"צ להמתין ז' מעל"ע ע"ש]. ושו"ת טוב טעם ודעת סי' ר"כ [שהולק על החכ"א ומכריע להלכה שצריך ז' ימים מעל"ע וכדעת ספר יד הקטנה יע"ש]. אבל מצאתי בתמים דעים להראב"ד סי' קע"א והועתק בראש אפרים על מרפות הריאה סי' ל"ח סקנ"ב שכתב להדיא בשם הרב אב"ד ובשם ראב"י דא"צ להמתין בזה ז' מעל"ע וכשחזר למראה שאר קטנים מליץ אותו יד, והוא כדברי הרשב"א ביבמות דף ע"א שהביא בטומ"ד שם. [דלא כענין ז' ימים מעל"ע, אלא שהטומ"ד מחלק בין היכי שנולד רק די"ל דהי"ל בטבע כך ולא מחמירין כולי האי, לבין אם ידעינן שהיו בו דמו כדרך כל אדם כשנולד ואח"כ נשתנה להיות אדם או ירוק דאז חזינן דמחמת חולי הוא ובעינן ז' ימים מעל"ע ע"ש]. וע"י נודע ביהודה מ"ת חיו"ד סי' קסה דמ"מ אין למול מיד ברגע שנבלע דמו עד שיבריא, [ויתחזק, דמסתמא לא באותו רגע שיופסק האדמיות מותר למולו דמן הסתם הוא חלוש עדיין כיון שלא נבלע דמו עד עתה ע"ש]. וע"ע תניא רבתי סי' צ"ב בזה [דול"ש]: קטן חולה אין מליץ אותו עד שיבריא, ואמר שמואל אם הלצתו חמה נותנין לו כל שבעה להברותו ומעל"ע. והיבא דכאיב לי' חד מאיברוהי. לא מהלינן לי' עד דאיברי. ואי אישתכח כחישותא בגופיה אי נמי דסומק דאכתי לא איבלע בי' דמי' דחינן לי' "עד דמיברי" אי נמי עד דנפיל בי' דמי' וכו', עכ"ל, דנראה מדבריו דצריך להמתין "עד דמיברי" ודוק]. וע"י מדרש שיר השירים בפסוק מה יפו פעמך וגו' דמפורש שדינו כחולה, [דול"ש א"ר נתן מעשה שבאתי וכו' וראיתי בשרו ירוק נסתכלתי בו ולא מצאתי בו דם ברית, אמרו לי מה אנו מוליץ אותו, אמרתי להם המתינו והניחו אותו עד שיבוא לו דם ברית דתנינן תמן הקטן החולה אין מוליץ אותו עד שיבריא וכו' ע"כ]. וא"כ נראה דצריך להמתין ז"י וצ"ע.

ומ"ש בטומ"ד הנ"ל שם דהרשב"א חולק על הנמוק"י בדין כאב עינים גדול [ודעת הרשב"א נראה דס"ל דגם בכאב עינים גדול לא ממתנין לו וס"ל דשמואל דנקט חלצתו חמה הוי דוקא כן ע"ש]. לענ"ד אם איתא דהראב"ד והרשב"א חולקים לא הוי שתיק הנמוק"י מלהביא דעתם עכ"פ, [אע"כ דגם הם מודו להנימוק"י דבכאב עינים גדול נמי ממתנין לו ז' ימים].

וע"י בס' האשכול הל' מילה סי' ל"ה שהביא בשם תשו' לגאון דגם במצטער שלא ע"י חולי נותנים ז' ימים להבראתו, והוא חולק עליו דכשהבריא מן הצער מליץ מיד. ובאדום או בירוק מבואר בתשו' הגאון שם דמי למצטער מחמת ד"א שלא ע"י חולי. ומוזה מבואר דלא כמו שהבין בראש אפרים סי' ל"ח הנ"ל בדעת הרב אב"ד דס"ל דכל חולי ג"כ מליץ מיד חוץ מחלצתו חמה, ומכאן מבואר להיפך. דעת תורה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

**יא. אטום בריאה מייתנין סכינא וקרעינן לה אי אית בה מוגלא
ודאי מחמת מוגלא הוא וכשרה ואי לא מותבינן עלה גרפא
או רוקא אי מבצבצא כשרה ואי לא טרפה**

ריאה שנפחיה, ונמצא בו מקום אטום כל שהוא, שאין הרוח נכנס בו, ואינו עולה בנפיקה, באיזה מקום ובאיזה צד שיהיה⁵⁴. ממשמשין בידים היטב מקום האטום, אולי יפתחו הסמפונות.

גם יתנו מים פושרין לתוך הקנה. וצריך לזהר שלא יהיו רותחין, שטבעם לרכך אפילו יבש גמור. ואין להשהות הפושרין בתוכו הרבה⁵⁵, מטעם זה, רק ינענע הקנה או ימשמש הרבה במקום האטום, וישפוך, אולי יש דבר סותם, ויצא עם המים. או יתן הריאה למים פושרין וינפח אחר כך.

ואם כל זה לא יועיל, יקרע בנחת בסכין

הקרום לבד על גבי האטום, ואם ימצא שם מוגלא או דם עכור או בשר נרקב, כשירה, שבחייה היה עתיד זה לצאת.

ואם אינו מוצא שם כלום, יניח על האטום רוק או תבן או נוצה, ונופח דרך הקנה, אם יתנדנד קצת, כשירה, שהרי הרוח בא שם, ואם לאו, כיון שנתקלקל כל כך, אינו עתיד להתרפאות⁵⁶, ותינקב גם העור מחמת הלקותא.

⁵⁴ דמטעם האטום הוא בתורת הבית ארוך (ב"ב ש"ג, ל"ב ע"ב) משום דכיון דאינו יכול להניף על הלב כדרך כל ריאה שמניפה ומרחפת תמיד לקרר חום הלב טריפה, והיינו שנאטם בסומכיה אבל בקולשיה צד סומכיה מגביה עמו גם הקולשא, עכ"ד. וזה אינו כי אם למטעם הרשב"א, אבל למה שאכתוב לקמן (ס"ק ג"ח), דעיקר הטעם כמו שכתבו הרמב"ם (פ"ז הל' ו') ורש"י (מ"ז ע"ב ד"ה ואי לא) אין מקום להיתר זה. ואפילו להרשב"א חילוק זה בדוי מלב, ואין לו שום שורש בגמרא ובשום פוסק, ומי ישמע לסברתם במה שנראה בפוסקים דלא חילקו.

⁵⁵ והלבו"ש ס"ק ע"ג כ' בכוונת רבינו דעד מעת לעת מותר להשהות בתוכו.

⁵⁶ הרשב"א ז"ל (תוה"ב ארוך ל"ב ע"ב וקצר ל"ג ע"א) כתב דמטעם טריפות האטום, משום שהבהמה בחייה רוחפת הריאה שלה תמיד לקרר חום הלב, וכשיש בה אטום אי אפשר לה לרחף כראוי. אבל הרמב"ם (שם) כתב הטעם שהוא כנקובה, פירוש דחיי הריאה תלוי ברוח הנכנס בה תמיד, וזה קיום הסמפונות והקרומים, וכשאי אפשר הרוח לבא אל הקרום סופה שתייבש ותנקב, וכדבריו משמע ברש"י (מ"ז ע"ב ד"ה ואי לא) דכתב דהוי לקותא, ובוודאי אינו מוסיף על הטריפות, ובכלל ריאה שניקבה או שחסרה הוא, וכן כתב רש"י ז"ל שם להדיא (ד"ה אלא שלקה) גבי כדיותא הוא, וכן משמע ממה שכתב הראב"ן במלחמות דף תרפ"ז ע"א וכן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואפילו כבר נחתכה הריאה, אם יוכל לבדוק על ידי שפופרת שיבצבץ במקום האטום, כשירה,

לא מיקרי אטום כי אם כשמראה העור דומה לשאר ריאה, רק שאינו עולה בנפיחה.

בין שקשה במשמושו בין אינו קשה, רק אם קשה במשמושו ועדיין לא נפחו לריאה, לא מיתכשרא בלי נפיחה לראות אם אינה אטומה במקום הקשה.

אבל אם מראה העור כמראה מוגלא, אינו אלא טיגרי או מורסא, וכשר בלא בדיקה. דאף על פי שאינו עולה בנפיחה, ודאי מחמת ליחה נאטמה.

יג. קרום שעלה מחמת מכה בריאה אינו קרום

ריאה שניקבה⁵⁷, ועלה בה קרום ונסתם, אפילו עבה וחזקה, טריפה, דסופה ליסתר ואף על גב דקיימא לן בכמה דוכתי, כגון מרה שניקבה וכבר סותמתה, וכדומה, דכשר, שאני התם דסתומה בדבר שנברא מעיקרא להתקיים, אבל זה לא נברא כי אם לפי שעה על ידי המכה ולא להתקיים.

יג. האי ריאה דאזושא... והאי דאזושא זיקא דביני וביני הוא

כבר התבאר לעיל דף מו: שריאה⁵⁸ שמשמעת קול כשנופחין אותה, צריכה מדינא דגמרא בדיקה.

משמע דעת בה"ג (סי' ס"א עמ' תרכ"ב) ורבינו גרשום מאור הגולה שברוקח (שפ"א אות ח') והרוקח, שכתבו דאטום טריפה משום יבשה, והרשב"א גופיה (תוה"ב ל"א ע"ב) כתב, דטריפות יבשה משום ניקבה הריאה הוא, וכן דעת הב"ח (ד"ה וטעם פיסול). אף על גב דלכאורה אין נפקא מינה בין הטעמים, מכל מקום נראה לי דנפקא מינה היכא דאיכא איזה חשש נקב במקום האטום, לטעם הרמב"ם חיישינן וטריפה, אף על גב דבדקינן להאטום ויצא הרוח דרך אטימתו, מכל מקום חיישינן דעל ידי שלא בא הרוח כפעם בפעם ניקבה. אבל לטעם הרשב"א יש לומר, דאין ענין נקב לענין אטום כלל. תבו"ש ני"ח

⁵⁷ שמח לו ו

⁵⁸ שו"ע ונו"כ שם ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

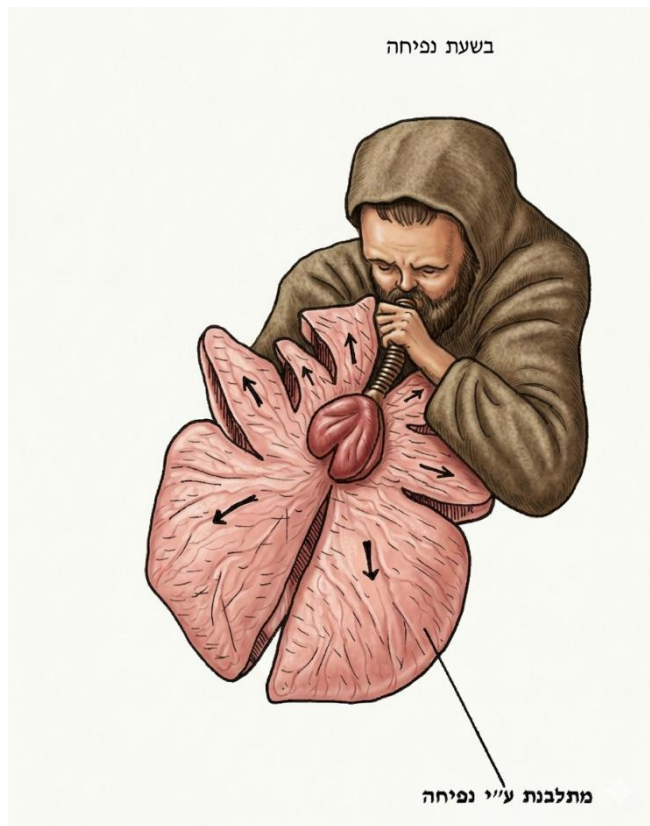

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אם ניכר וידוע המקום שהקול יוצא ממנו, מניחין עליו רוק או תבן וכיוצא בו ונופחין בו, אם מבצבץ הרוק או מתנדנד התבן בידוע שהיא נקובה וטריפה,

ואם אין יודעין המקום שממנו יוצא הקול הבדיקה הוא כך, שינפחנה תחלה כראוי, לראות ששלימה היא, ועולה בנפיחה בכל מקומותיה, ואח"כ ישימה במים פושרין דוקא, דהיינו שיהיו כחמימות הרוק בצאתו מהפה, או קצת קרים יותר מזה⁵⁹.

ולא יהיו חמין ולא קרים, מפני שהחמים מכווצין את הריאה וסותמין את הנקב ואין כאן בדיקה, והקרים מקשים את הריאה ומותחים את הקרום העליון ומתקרע בנפיחה וטריפנה שלא כדין.

וינפח בה כראוי, בכדי שידע שאין בה נקב משהו, שאם יהיה בה נקב משהו, יבצבצו המים.

ואם לא נבדקה כך, טריפה מספק⁶⁰. ואם לאו בשרה⁶¹.

⁵⁹ דאם ישימה במים חמין או צוננים יסתם הנקב
⁶⁰ ואף על גב דיתבאר לקמן סעיף ל' בס"ד דאנן לא בקיאיין בבדיקה, מכל מקום כיון דנראה מהפוסקים דלא אתפריש בגמרא כל כך שתהיה בדיקה זו מעכבת, יש להקל ולסמוך עליה אפילו בזמן הזה.
⁶¹ והברת הקול הנשמע בה הוא מפני שהקרום התחתון ניקב וע"י כח הנפיחה הרוח הולך בין שני הקרומים ומשמיע קול ההברה. לבוש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם הושמה הריאה פעם א' במים חמין או קרים, שוב אין מועיל לה בדיקת פושרין.

והאידינא אין לסמוך בהא על בדיקתינו⁶², וטריפה, ואפילו יודעים המקום שמשם הקול יוצא.

ואם השמיעה קול פעם א', ונפחה אחר כך ואינה משמעת קול, מכל מקום טריפה, דאנן לא בקיאים בנפיחה, ואפשר דאי הוה ידעינן⁶³ לנפחה ממש כדמעיקרא, הוה מפקי קול.

י. אלמא קסבר חסרון מבפנים לא שמיה חסרון

ריאה שכשהיא נפוחה נראה בה חסרון מבחוץ כעין גומא ופגם, והעור והבשר אין שום ריעותא אחרת בהם, המנהג במדינות אלו להטריף אם החסרון ברוחב הריאה ככ"ף כפופה, דהיינו החסרון מקיף הבשר השלם והוה החסרון כף כפופה, ודוקא ששיעור החסרון אחר הנפיחה כמו אצבע אנודל בינוני, ופחות מזה כשר.

אבל אם החסרון ככ"ף פשוטה, כשר, אפילו חסרון גדול. וטעם חילוק זה⁶⁴ לא איתפריש לי שפיר.

⁶² אף על גב דלעיל גבי הגלידה כתב לסמוך על הבדיקה, הא כתיבנא התם טעמא דלאו חיובי היא כל כך, מה שאין כן הכא דדינא דגמרא היא מבלי שום חולק, בהא יש לפסוק בהאגודה (פ"ג ס"ו מ"ו) הביאו ש"ך ס"ק ט', דפסק דאין לסמוך האידינא בהא אבדיקה. ומשמע שכן דעת המ"ז סימן ל"ט ס"ק ו', ולא כדמשמע קצת דעת שאר אחרונים. תבו"ש טו

⁶³ עוד יש לומר דאפילו מדינא דגמרא כהאי גוונא מקרי ריאה דאוושא, ולא מתכשרא בלא בדיקה, דיש לומר הא דאינה משמעת קול השתא, היינו משום דמנפיחה קמא אתרחב הנקב קצת, או נקרע בתוכה איזה דבר מחמת נפיחה, שעל ידו היה מתחלה הקול יוצא דרך הנקב קצת, דודאי לאו כל ריאה דאנקבה מוציאה קול, כן נראה לענ"ד פשוט תבו"ש טז

⁶⁴ כמ"ז (שם) משמע דהטעם דכל שנעשה הקלקול באופן זה סתמו שלא יתרפא, ולכן אם צד אחד ארוך ואחד קצר, הואיל וזה התחיל להתרפאות גם הארוך יתרפא, עכ"ד. ומכל מקום קשה דאם ניטל כל התוך של הכף כפופה, והווי ליה כמין גומא כשרה, ובשביל שהתוך קיים יהיה טריפה. גם טעמים שכתב הר"ן (שם) שייכים בשיפולי ולא על רוחב הריאה, ומ"מ קבלת אבותינו תורה היא, ומינה לא תזוע

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

טו. ריאה שנשפכה כקיתון ואכשרה ... והוא דקיימי סמפונות ... מייתנין צעא דקוניא ושפכינן לה בגויה אי אית בה שורייקי חיורי טרפה ואי לא כשרה

ריאה שנימוח בשרה בפנים, והיה למים, ומחמת זה נראית גם כן חסירה, בין שנימוח כל בשרה, בין מקצת⁶⁵, רק שהקרום קיים בלא נקב, ועולה בנפיחה כראוי, כשירה, ובלבד שיהיו הסמפונות קיימין. שאם נימוח אפילו סמפון אחד, טריפה.

וכיצד יודעים זה, נוקבים הריאה ושופכים אותה לתוך כלי מתכת או חרס המצופה באבר שהוא בהיר, אם נראה בו כמו חוטין לבנים, טריפה, שמיחוי הסמפונות הוא, ואם לאו, בשר הריאה לבד נימוח, וכשירה. ולא חיישינן שמא ניקב סמפון אחד והרי אין מגיז עליו, שהבשר הנימוק למים אינו מגיז, דאם היה הקלקול מגיע להסמפונות, היו נמוחים ונראים בכלי.

ואם לא נפתחה, או שלא נבדקה כנזכר, טריפה.

⁶⁵ אף על גב דבגמרא (מ"ז ע"ב) משמע לכאורה דאתמר האי בדיקה אריאה שנשפכה כולה דווקא, כמו שכתב ש"ך ס"ק (כ"ו) וכ"א, ויש לומר כי לא אתרע כל כך לא צריך בדיקה. אבל ממה שכתב הרשב"א בתורת הבית ארוך דף ל"ג (ע"ב, בית ב' ש"ג) וחלק על הרמב"ם (הל' שחיטה פ"ו הל' י"ו) שהצריך בדיקת הסמפון במקום בועא, וזה לשונו, אף על גב דגבי ריאה שנשפכה כקיתון חיישינן וצריכה בדיקה, התם הוא לפי שנמס בשרה מבפנים, אבל באבעבועות הנדילות בין עור לבשר אין חוששין לנקיבת הסמפונות כלל, עכ"ל. משמע מזה דכל שנימח בשרה מבפנים צריך בדיקה, וכן משמע דעת שאר פוסקים, והש"ך כאן ובסימן ל"ז ס"ק כ"ח תבו"ש שם לז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

אין לסמוך האידנא אבדיקה כי אם בהפסד רב וצורך גדול, ובהקבץ יחדיו כל הבקיאים בדבר⁶⁶.

ודוקא שהמים זכים כמים שאין בהם ערבוב עפר, או אפילו כעין מוגלא הנמשכת כדבש, ואינה סרוחה, אבל אם המים הם סרוחים או עכורים או מלוחים, יש לחשוש לפסוק כדעת הפוסקים⁶⁷ דאין להכשיר אפילו על ידי בדיקה דבידוע שנתקלקלו הסמפונות. ואף על פי שלא נראו בכלי, הוא משום שחזר מראית הסמפונות

מחמת קלקולם למראה מיחוי הבשר. ומכל מקום היכא דנהוג להקל בבועות

⁶⁶ בפרישה (אות ט"ו) כתב וזה לשונו, וכתב רמ"א ונראה דאין לנו לסמוך על הבדיקה זו שאין אנו בקיאין בכל דבר שצריך בדיקה, עכ"ל. ואם כוונתו על רמ"א בעל הגהת שולחן ערוך לא ידעתי היכן כתב זה, דאי מפני שכתב סוף סעיף ט"ז וזה לשונו, כי אין אנו בקיאין בכל דבר שצריך בדיקה, וכן בסימן ל"ט סעיף ד', פשוט שאין למדין מכלל זה, דכבר פרס"ק רמ"א ז"ל בעצמו בכמה מקומות, בסעיף ט"ז כתב להקל בהפסד מרובה, וגם כאן (סעיף ז') משמע דעתו להדיא לסמוך אבדיקה אפילו בעכורים וסרוחים בהפסד מרובה, וכן משמע דעת הש"ך סימן ל"ז ס"ק א', ועיין ש"ך סימן זה ס"ק ט', ואפילו הט"ז דמחמיר בבדיקה, כמו שכתב הט"ז סימן ל"ט ס"ק ו', לא השיב האי בדיקה בהדיא דלא סמכינן עלה, והכי מסתבר דלא דמי האי בדיקה לאינך, דכולי עלמא ידעי בין צבע לצבע, וכל סימן ל"ח מיירי מזה. אמנם בבדיקות מהרי"ל (הל' בדיקה אות ט') מצאתי, בבוטא מעבר לעבר וקיימי במקום סמפונות, שיבואר אי"ה סימן ל"ז (שמל"ח סעיף כ"ה) דלא מהני בדיקה, כתב הטעם משום דאין אנו בקיאין לשפוך המים במנא דקניא כדי לראות אחר הסמפונות אם נמחו, והובאו דבריו בספר זבחי טוביה (סי' כ"א אות ב'). תבו"ש מ

⁶⁷ הוא דעת הרי"ף (י"ב ע"ב וי"ז ע"א) והרמב"ם (שם) ובגוף הדין חלקו עליהם הר"ז"ה (י"ב ע"ב ד"ה וכתב) והרשב"א (תוה"ב ל"ג ע"א, וחי' נ"ה ע"ב ד"ה יש כשר) והרא"ש והר"ן (י"ז ע"א דיבור הראשון) ולא גרסי כגדתם, אי נמי גרסי ופירשו דלא קאי האי לא אמרן אלא אכוליא לחוד. והטעם כתבו הרשב"א והר"ן, דאין סברא דמוגלא יהיה כשר בריאה ומים עכורים יהיו פסולים, דסתם מוגלא גרע ממים עכורים. ותמהני שלא הביאו הבית יוסף ודרכי משה דברי הרמב"ן בספר מלחמות (י"ב ע"ב), שנתן שם טעמים לשבח לתרין כל קושיות שהקשו על הרי"ף ז"ל, והסכים לדבריו, וכתב שכן דעת רבינו חננאל ז"ל. וכמדומה שגם הרשב"א והרא"ש והר"ן ז"ל לא ראו דברי הרמב"ן ז"ל הנזכר, דאלו ראו אותם לכל הפחות היה להם להביאם ולסתור טענותיו, וביחוד הרשב"א ז"ל שידוע לקורא בספריו שהוא מחבב דברי רבו הרמב"ן ז"ל תמיד, וכיון שכן נסתר מה שכתב בדרכי משה שיש לפסוק כבתראי, דכיון שלא ראו דברי הרמב"ן, ודלמא אי חזו הוו הדרי. ולעניות דעתי תשובותיו שם מקובלים על הדעת, ומי לנו גדול יודע הטבעיות כהרמב"ם ז"ל, וידע דלא קשיא ממוגלא מידי, דמוגלא קרובה להתרפאות ממים עכורים, ועיין שם במלחמות. גם בספר אגודה (פ"ג אות מ"ז) שנראה שהוא גם כן בתרא, מצאתי שפסק כהרי"ף והרמב"ם. ורבינו ירוחם (נמ"ו חלק ה', קכ"ג ע"א) הביא שני הדיעות ולא הכריע. ובתשובות מהרי"ק שורש נ"ב (ד"ה על דבר) האריך, שראוי לפסוק כהרי"ף שדבריו דברי קבלה, רק כשהתוספות חולקים עליו יש לחוש לדבריהם, וכן כתבו פוסקים שדבריו רבינו חננאל דברי קבלה הן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

שיש בהם מים עכורים וסרוחים, הוא הדין בהא, יסמוך אבדיקה כמבואר לעיל.

טז. ריאה שנימוקה וקרומ שלה קיים כשרה ... אפילו מחזקת רביעית כשרה

ריאה שנתרוקנה מבפנים, ומבחוץ היא כשאר ריאות, ומקום זה שוה לשאר ריאה, ועולה בנפיתה כראוי, כשירה, דחסרון מבפנים לא שמיה חסרון, ואין צריך לבדוק אחר הסמפונות, וקיימא להו לחכמינו זכרונם לברכה דבריעותא זו לא היישין לסמפונות, כל שאין רואין החסרון או הנקב בסמפון.

ודוקא שהחלל אינו מחזיק אחר הנפיתה יותר מרביעית הלוג, אבל מחזיק יותר, טריפה, דחיישינן לסמפונות, ואי אפשר לבדוק. אי נמי, סוף העור לינקב, הואיל ונתקלקל כל כך.

ואם נתרוקן בב' מקומות או יותר, ובכל מקום ליכא רביעית, לא מצרפינן להו, וכשר.

יז. בדיקת הריאה

רוב בהמה⁶⁸ חיה ועוף המה בריאים וכשרים. אף על גב דהאידינא חזינן לפעמים הטריפות יותר מן הכשירות, הוא משום הספקות והחומרות, ושאינן אנו בקיאינן בבדיקה בכמה דברים, אבל מעיקר הדין הרוב כשרים הם. ורוב גמור הוא זה, שאפילו לכתחילה סומכין עליו.

ואין בודקין אחר שום טריפות, רק אי חזינן ריעותא שיש לחוש על ידה לאיזה טריפות, צריך לבדוק אחר אותו טריפות, כמו שמבואר כל אחד במקומו.

חוץ מן טריפות הריאה, הואיל והוא מיעוט המצוי גזרו חכמינו זכרונם לברכה לבדוק אחר כל טריפות שבה, בכל מין בהמה וחיה, בין זקנים בין ילדים, אפילו היונקים.

⁶⁸ שמי"ח למ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

ואם עבר במזיד והאביד הריאה כדי לאכול בלא בדיקה, דין הבשר כאיסור שנתבטל במזיד, ונתבאר דינו סימן צ"ט:

בדיקה זו היינו שיכניס הבודק ידו לפנים בנחת, וימשש בכל חלקי הריאה במתון וישוב הדעת, להרגיש אם אין בה חסר או חליף, או סרכות, וכל שאר טריפות התלויים בריאה. ובודק זה צריך שיהיה מומחה, לא מיבעיא שצריך להיות בקי בכל דיני בדיקת הריאה, אלא גם צריך שיהיה בקי ביד ובהרגשה, ויודע כל צורת הריאה ומקומה ודרך הנחתה בתוך הבעל חי, וכשבודק בפנים ומרגיש שאין בה טריפות אין צריך יותר.

יש מקומות נוהגין להוציא אחר כך הריאה ולנפח אותה, כי יותר יש לראות בה כשהיא נפוחה, והיכא דנהוג כן אין לשנות. ובאותן מקומות אם לא נפח במזיד, דינו כלא בדק במזיד, שנתבאר לפני זה.

ואפילו במקום דלא נהוג לנפוח, מכל מקום יש להוציא הריאה אחר בדיקת פנים, כדי לבדוקה במראית עין, ויש גדולים שגזרו חרם על הבודקים שבמקומם על זה, ולא יסמוך על בדיקת פנים לחוד כי אם בודק שהורגל היטב מכמה שנים בקהלה שהבדיקה שכיח בה יום יום, וכתב בשמ"ח "כן ראיתי נוהגין".

כשמרגיש בפנים איזה ריעותא קצת, צריך להוציאה לראות בה, ואם עדיין הריעותא במקומה עומדת, צריך לנפחה ולבדוק.

וכשבא להכניס ידו, יחתוך בנחת לפתוח הטרפס, ויטה לצד הצלעות, ולא יותר מכדי כניסת ידו, שלא יחתוך שם איזה סירכא, ויש שאין חותכין הטרפס בסכין כי אם בצפורן מפני חששא זו, ויש חותכין נקב קטן רק להכניס אצבעו ולבדוק סביב, ואחר כך מרחיב הנקב.

נאבדה הריאה קודם בדיקה, באונס או בשוגג, אין להתיר, דחכמינו זכרונום לברכה עשאוהו כספק טריפה, כי היכי דלא לזלוולי בבדיקה זו, ומכל מקום בהפסד גדול יש לסמוך אחולקים על זה ומכשירים, דסבירא להו דלא החמירו כל כך לאסור אפילו דיעבד, וסמכינן ארוב בהמות כשירות, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו אפילו בכי האי גוונא.

ובגדיים וטלאים וחיות, אף על גב שנתבאר לעיל דלכתחילה גזרו בהם בדיקה כמו שאר בהמות, מכל מקום בדיעבד בשוגג או באונס יש להתיר אפילו בלא הפסד, כיון דטריפות היותר שכיח בריאה הם הסירכות, והני לא שכיח בהו סירכות כל כך, מסתמא לא גזרו חכמינו זכרונום לברכה עליהם איסור בדיעבד.

וכל זמן שנקראים בלשון בני אדם גדי וטלה יש להם דין זה, ובעל נפש יחוש לעצמו אפילו בגדיים וטלאים, אבל לא יורה כן לאחרים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת חולין

וטלאים הגדילים בבתים, רגילים להיות הריאה סרוכה לדופן, ולכן אם נאבדה הריאה, לא יתיר כי אם אחר העיון בצלעות אם לא נמצא שם סירכא.

ונראה לי דעגלים הרכים שעדיין יונק שדי אמו, דינם כגדיים וטלאים, אבל אם גם אוכלים, לא, דעל הרוב הסירכות באות מתוך שאוכלים מאכלים שאינם נאותים להם.

אם בדק אפילו בהמה גדולה מסירכות ולא משאר טריפות, כגון שאותו שהכניס ידו אינו בקי בהלכות טריפות, רק יודע להרגיש שאין סירכא, ואחר כך נאבדה הריאה, יש להכשיר אפילו בלא הפסד גדול, כיון דעבד עיקר הבדיקה הוה ליה כגדיים וטלאים.

במקומות שנוהגין לנפוח כל ריאה, אם בדקה בפנים ונמצאת שלימה, ונאבדה קודם נפיחה, יש להתיר אפילו בלא הפסד, דמסתמא לא קבילו עלייהו תוספת בדיקה זו לאסור דיעבד.

אם נטלה גוי או ישראל שאינו בקי קודם בדיקה והחזירה, והרי היא שלימה בלי שום ריעותא, צריכין לנפחה, אפילו במקומות שנוהגין לבדוק רק בפנים, הכא חיישינן דלמא אי הוה בדק בפנים קודם שנטלה הגוי, היה מרגיש בה הסירכות, ועכשיו נתקו ביד הגוי, לכן צריך לנפחה אולי ירגיש בה איזה מקום מנותק או נקב, ואם אין מרגישין בה כלום, כשירה, ונראה לי דאפילו בלא הפסד מרובה. ולכתחילה יש לבודקה אחר הנפיחה בפושרין.

ואם לא נפחה כלל, נראה לי דאין להכשיר כי אם בהפסד מרובה, או בגדיים וטלאים וכיוצא, ככל ריאה שלא נבדקה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DL117K9ciPjB873YPB8kBu>

